

Nový občanský zákoník v praxi

Příští rok bude ve znamení účinnosti nového občanského zákoníku (NOZ), a ne všichni jeho novelu hodnotí pozitivně. „Domnívám se, že se jedná o násilný, nesystémový a velmi nešťastný zásah do systému fungování hlavních částí společnosti,“ uvádí Jiří Solil, advokát, AK Solil, Fiala a spol.

Váš pohled na NOZ je poměrně negativní. Nevidíte žádné kladné aspekty NOZ?

Zjednodušeně lze konstatovat, že v současnosti existují dva základní systémy práva s celosvětovým přesahem, a to angloamerický systém práva law předpokládající nedokonalost zákona a kontinentální systém tzv. právního státu, vycházející naopak z předpokladu jeho dokonalosti pod základním heslem – co není zakázáno, je povoleno. Každý z nich má své nedostatky, avšak nyní neprocházíme pouze krizí ekonomickou, ale v neposlední řadě i právní a legislativní.

Co je příčinou takto negativního vývoje?

Především stále se zvyšující překotná snaha o dosažení ideální normy. Na počátku 90. let bylo přirozené přijímání celé řady zákonů a norem, které jsou ve svobodné ekonomice samozřejmostí a které z logických důvodů chyběly. Snaha o jejich vylepšování anebo nahrazování pak vytvořila zburžení práva v ČR. Nejedná se zdaleka pouze o civilní právo, tento trend se nevyhnul snad žádné oblasti práva, bohužel trestní právo nevyjímá. Rozhodně tento fakt nelze omluvit potřebou přijímání nových norem v rámci členství v EU. Jednou z hlavních příčin je trend neustálého zvyšování moci státu na úkor soukromých osob, kterým jsou pak zvyšovány povinnosti anebo přenášeny z beder státu. Ať už se jedná o přenesení zodpovědnosti za provoz vozidla na jeho provozovatele při neschopnosti státu řešit problematiku tzv. blízké osoby, přenesení tíhy vyplacení nemocenské na zaměstnavatele při již tak vysokém zdanění práce a neúměrné výši sociálního a zdravotního pojištění, které je jednou z hlavních příčin tak vysoké nezaměstnanosti, nebo tak zásadní zásahy státu do práv soukromých osob prikazováním zveřejnění vlastnictví dosud anonymních akcií plošně, bez konkrétního zákonného důvodu.

A je na NOZ vůbec něco dobrého?

Ale jistě. Autoři tohoto zákona vnášejí určité pozitivní právní prvky, které lze považovat za přínosné. Stejně tak mnohdy umožňují větší možnost volby, nejenom v otázkách rodinného práva, např. při osvojení zletilých osob, ale i v dalších oborech, jako je dědictví či nájemní právo. Je taktéž odstraněna dvojí kolejnost vedle sebe existujícího občanského a obchodního práva.

MGR. JIŘÍ SOLIL
ADVOKÁT, AK SOLIL, FIALA A SPOL.

Absolvent PF UK v Praze, od roku 1993 do roku 2001 v justici, od roku 1996 ve funkci soudce, následně působení v advokacii. Společník advokátní kanceláře Fiala a spol. založené v roce 1999 Mgr. Jaroslavem Fialou, advokátem, taktéž s předchozí praxí soudce. Všeobecná praxe s důrazem na právo civilní i trestní, s poskytováním komplexního poradenství v oblasti investic, organizování veřejných zakázek a práva EU.

Co je tedy tak špatně na NOZ?

Jak říká staré přísloví: „Cesta do pekla je vydlážděna dobrými úmysly.“ Za posledních dvacet let se přes již shora uvedenou legislativní hysterii podařilo zajistit kvalifikovaný výklad práva prostřednictvím soudů. Stejně tak je dána určitá jistota při používání odborných pojmů obsažených v zákoně. Náš NOZ od základu mění nejenom veškeré pojmy, které se navíc naprosto nepřekrývají s pojmy původními, ale mění v zásadě i veškeré vztahy, takže použitelnost stávající judikatury se blíží nule. V praxi to znamená absolutní právní nejistotu, zejména při uzavírání závazkových vztahů, která rozhodně nebude omezena krátkým časovým intervalem, jak se nám snažil například namluvit emeritní ministr spravedlnosti JUDr. Pošpišil. Bude se jednat o dlouhodobý vývoj, přesahující možná i desetiletí. Osobně se domnívám, že v pořadí priorit by neměla nikdy být sebekrásnější norma se sebeušlechtilějšími motivy, ale především jistota osob, které se touto normou musí řídit, a právní jistota. Bohužel zde sledujeme pravý opak.

Jak k takovému stavu mohlo dojít?

Předně smutně konstatuji velmi malou účast právníků v našich legislativních sborech. Ty se pak často mění na politické frakce slepě hlasující dle pokynu bez skutečného vědomí o důsledcích takového hlasování. Dále je dlouhodobý trend používat jako poradce práva při legislativních sborech, ale i v novinářských kruzích teoretické právníky z řad pedagogů právnických fakult. Jejich úloha a potřeba jsou nezadatelné, avšak mám za to, že není oboru, kde by byl větší rozestup mezi teorií a praxí, než je tomu u práva. I z toho důvodu mnozí docenti a profesori právnických fakult, i když zdaleka ne všichni, nejsou úspěšnými soudci, notáři či advokáty, a to nikoliv pouze pro své pracovní pedagogické vytížení. Na druhou stranu, jen málo úspěšných soudců, notářů či advokátů se pak věnuje vědecké činnosti v oboru práva. Úloha vykládat zákony náleží soudům. NOZ je z větší části dítětem teoretickým, a to přes mnohá pozitivní ustanovení, která obsahuje.

Máte nějaký recept na takto neutěšený vývoj?

Nabízí se možnost odložení účinnosti NOZ a jeho dopracování. Jedná se o podstatný právní kodex, ovšem bez jakéhokoliv odborného komentáře.

Jste znám jako autor tzv. Desatera v rámci vaší činnosti v AFOG. Je tento váš postoj jednotný?

Skutečně jsem autorem tzv. Desatera jako vyjádření určité nespokojenosti se současným, a to nejen právním, vývojem. Žijeme v zemi i v Unii, kde dochází k postupnému odřezávání práv osob, bezbřehému zvyšování daní a přijímání mnohdy nesmyslných a nadbytečných předpisů. Jako by se zapomnělo, že úlohou státu je umožnit osobám pokud možno nerušenou činnost dle jejich vůle. Stejně tak daně, kvůli kterým máme v eurozóně tak drahá a jsme tak málo konkurenceschopní, mají sloužit k výrobě „Potěmkinových“ vesnic a projektů, o jejichž prospěšnosti lze v převážné většině úspěšně pochybovat. Nemohu tvrdit, že s takovými názory panuje stoprocentní jednota, ale o kvalifikované a většinové jednotě rozhodně hovořit lze. ■

RENÉ BÁRTEK